

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Ο κ. Τανάγρας και το «Πολύ άργά». —
«Η «σπασμένη σιάμνα».

«Τόν κ. Τανάγρα τον άδικεί πολυ' τ' ό υπερπεινητικό ύφος που συνειθίζει να δίνει στα έργα του». Έτσι μου έλεγε μια φορά κάποιος και μου ζήτησε πλατύτερα τή γνώμη του με τ' ά λόγια τούτα. «Ο τρόπος αυτός του γραψίματος που θυμίζει παλιά ρομάντζα περασμένων καιρών κάθε άλλο παρά για τήν εποχή μας είναι. Όλα τ' ά πράματα άλλαξαν με τόν καιρό και φυσικά άλλαξε κ' ή αισθητική. Ο κόσμος σήμερα-θέλω να πω τόν κόσμο που νοιώθει είναι περισσότερο κολλημένος στην ουσία και στην αλήθεια τών έργων που διαβάσει, και ζητεί όσο τ' ά δυνατό μεγαλύτερη απλότητα στη μορφή και στον τρόπο που τ' ά παρουσιάζονται. Ίσως έτσι είναι και περισσότερο κοντά στη Τέχνη και στη Ζωή. Απόδειξη ή Βορεινή φιλολογία κ' ή καταπληκτική επιτυχία τών έργων του Γόρκη και του Χάμσον, τών δυό αυτών μοντέλων στην απλότητα και στην αλήθεια. Ο κ. Τανάγρας γράφοντας όπως γράφει μπορεί ίσως να φαίνεται περισσότερο μεσηρινός, μοιάζει όμως λιγώτερο αληθινός και καθόλου μά καθόλου τεχνίτης. Αύτη είναι ή γνώμη μου, κ' αν θέλεις, στα έργα του μέσα βρίσκω πλήθος μόνο από λέξεις που μου φαίνονται σ' ά να πνίγουν κάθε άλλο τόσο ώστε με κάνουν να πιστέω πως δέ μεταχειρίζεται λέξεις για να μάς φανερώσει έρωτες, πόθους, χαρές και τ' ά τέτοια, μά πως μάς τραγουδάει διάφορα αισθήματα με μια κιθάρα από φανταχτερ' ά και πλούσια λόγια. Τώρα κατά πόσο τ' ά τραγουδισμ' ά του είναι πετυχημένο, άλλο ζήτημα». Σωστή ή παρατήρηση, νομίζω όμως πως τόν κ. Τανάγρα δεν τόν άδικεί μόνο αυτό. Πολλά είν' εκείνα που χαρακτηρίζουν τ' ά έργο του. Σε όσα ως τ' ά σήμερα δημοσίεψε μυθιστορήματα ή δηγήματα, ιστορίες ή χορογραφίες (για τ' ά δράματα θ' ά μιλήσω παρακάτω) δεν κατάφερε να μάς δείξει και πολλά πράματα ώστε παραβλέποντας, να πούμε ό-τι τ' ά τάδε ή τ' ά δεΐνα ψεγάδι τόν άδικεί. Είναι τόσα πολλά τ' ά όσα τόν άδικούνε, που αν αρχίσουμε έτσι θ' ά καταλήξουμε στην ιδέα ότι έλόκληρο τ' ά έργο του

1) Αναφέρνω και τις χορογραφίες κατά καθήκο γιατί νομίζω πως αν τις παρέλειπα πρώτος ό συγγραφέας τους δέ θ' ά μου τ' ά συχωρούσε είναι κ' αυτές άπ' τ' ά χαρακτηριστικά τού έργου του, τ' ά χαρακτηριστικώτερο ίσως.

να καθίσης... Κλειούλα, ή Άλέκος δέ φάνηκε ;
ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ο Άλέκος ; όχι...
ΜΙΜΙΚΟΣ. Πως έγινε αυτό... Τώρα εϊμαστάνε μαζί, έρχόμασταν εδώ και τού είπα να προχωρή-ση... είχα δυό λόγια να πω σε κάποιον... Κάπου θ' ά σκάλωσε...
ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μπορεί.
ΜΙΜΙΚΟΣ. Απόψε δέ θ' ά φάω εδώ... θ' ά πά-με με τόν Άλέκο στου πατέρα σου, έχουμε συμβού-λιο... Θ' άναι κ' ή θεός σας, δεσποσύνη Άνουλα.
ΑΝΝΟΥΛΑ. Από τ' ά σπουδαία ποτέ δέ λεί-πει εκείνος...
ΜΙΜΙΚΟΣ. Ά ! είναι σπουδαίος άνθρωπος ό θεός σας, ή κοινωνία όλη τόνε σέβεται και τόν έχ-τιμά, αν και κάποτε σου γεννά κάτι ιδέες που μπορείς να τόν πάρης για τρελλό... Για κάθε πράμα μπορεί να σας όρμηνήψη και να κρίνη όρθά, έχει ένα πειστικό διαβολεμένο... Έμένα μου επιβάλλεται άφτός ό άνθρωπος... είναι σοφός.
ΑΝΝΟΥΛΑ. Η καλωσύνη σας, κύριε Καλούδη, τόν ανεβάσετε πολυ' τ' ά θεό μου.
ΜΙΜΙΚΟΣ. Τ' ά σωστό. (Άνοίγει ένα συρτάρι και σκαλίζει). Είχα βάλλει εδώ ένα χαρτί.
ΑΝΝΟΥΛΑ (Σιγά στην Κλειούλα). Τώρα θυ-μήθηκα, στο χορό τών Κυριών εϊτανε κ' ή κ. Ά-

είναι μια μεγάλη άδικία στον έαυτό του. Άς παρ-θ' ά λοιπόν άλλιώς τ' ά ζήτημα κ' άς είπωθ' ά νέα σκέτα ότι και ή ψυχή τών έργων του είναι άνόλο-γη με τή φόρμα που τούς έδωκε. Δέν ξέρω ποιά με-γάλα ξενα μοντέλα θέλησε ν' ά αντιγράφη στη φόρμα και στην ψυχή κ' αν είναι θαμαστής τού Δανούν-τζιου στα παθητικά ρομάντζα ή τού Λοτέ στα πε-ριγραφικά. Εκείνο που φαίνεται καθαρώτατα είναι ότι μπορεί ίσως να έδωκε στα βιβλία του τή μορ-φή εκείνων (ας τ' ά υποθέσουμε), τήν ψυχή όμως ούτε ν' ά αντιγράφη μπόρεσε. Και δέ μπόρεσε για δυό λό-γους. Πρώτα γιατί δέν είχε τή δύναμη, κ' ύστερα γιατί από έσωτερική ανάγκη έπρεπε να χύση μέσα τή δική του αισθητική και φυσικά να ξανοιχτ' ά ως εκεί μονάχα που έφταναν οι χαραγμένοι άπ' τήν αι-σθητική του αυτή όρίζοντες. Μή έχοντας τ' ά χάρι-σμα τ' άς βαθιάς παρατήρησης και τ' άς ζωνταν' ά αντίληψης που άρπάζει άμέσως μεγάλα κομμάτια ζω' άς, καθώς και τήν Τέχνη τήν άπαραίτητη για πιστή κ' αληθινή αντιγραφή τους, άρκέστηκε να πλάττη τούς ήρωές του μονοκόμματος όλους με τήν ίδια κυβερνήτρα ψυχή, τή δική του, καθώς και να πλέξη τις ιστορίες τους σύμφωνα με τις έσωτερικές όρμές που στους λογοτέχνες, που φαντάζονται μόνο χωρίς και να υποτάσσουν τή φαντασία τους στην επίδραση τ' άς ζω' άς, καταντάει ανάγκη άναπόφευκτη. Έτσι σ' όλα του τ' ά έργα ανταμώνει κανείς τόν κ. Τανάγρα κάτω από διάφορες μάσκες και ξεχωρίζει τούς ήρωές τους χυμένους πάντα στο ίδιο καλούπι-σά νεδρόσπατα που άπαγγέλουσε τούς αιώνιους στοχα-σιούς τού συγγραφέα.

Γραμμένα με τέτοιο τρόπο τ' ά μυθιστορήματά του και οι έρωτικές ιστορίες του-με τόν πάγο τ' άς γλώσσας και τ' άς μορφ' άς-βέβαια πολυ' λίγο αν μη τίποτα προσθέτουνε στη Ρωμαίικη φιλολογία.

Έκείνο όμως που χαρακτηρίζει περισσότερο τ' ά έργο του είν' ένα περιγραφικό να πούμε άλά Πιέρ Λοτί ρομάντζο «Οι Σπογγαλιείς τού Αίγαίου». Τ' ά βιβλίο αυτό είχε κάποια επιτυχία μεγαλύτερη άπ' τις συνειθισμένες. Ο κ. Ξενόπουλος μάλιστα ένθουσιά-στηκε κ' έγραψε τ' ά «Τόπο στους νέους» Νομίζω πως στα τέτοιου είδους μυθιστορήματα που περιγράφουν-ται έθιμα και συνήθειες ενός τόπου ή μιας τάξης ανθρώπων, χρειάζεται κάποια μελέτη τού τόπου και κάποια παρακολούθηση τού βίου τών ανθρώπων που θ' ά περιγράψει κανείς. Λοιπόν ό κ. Τανάγρας ή με-λέτησε τ' ά βίο και τή ζω' ά τών σφουγγαράδων και

τότε τίποτα δέν άντελήφθηκε ή, που είναι και τ' ά ληθινό, τίποτα δέ μελέτησε. Γιατί π' ά ψεύτικο πρά-μα δέ ματάγεινε Ο φίλος μου κ. Άνθίμης που κα-λύτερα από κάθε άλλονε είναι σε θέση να ξέρη τή ζω' ά αυτή, γιατί και στον τόπο τους ζ' ά και πολυ' μαζί τους νταραβερίστηκε, τ' άγραψε και τότε, που πρωτοβγήκε τ' ά βιβλίο, στο Νουμά, και τ' ά τ' ά λεί: όπου σταθεί κ' όπου βρεθεί, πως άνθρωπος μόνα που δέ γνώρισε ποτέ του σφουγγαρά μπουρούσε να γρα-ψει ιστορίες σφουγγαράδικες τόσο ψεύτικες. Άπορώ λοιπόν με τόν κ. Τανάγρα πρώτα, που φιλοδοξεί να γείνη Λοτί-τ' άς Ελλάδας με τ' ά να περιγράφη πρά-ματα που δέν είδε, και με τόν κ. Ξενόπουλο ύστερα που φωνάζει: Τόπο στους νέους! άφού οι νέοι αυτοί παρουσιάζονται με ψέματα. Μά θ' ά π' άτε: που να ξέ-ρη ό κ. Ξενόπουλος από Σφουγγαράδικη ζω' ά; Και σ' άς άπαντώ. Πως βρίσκει λοιπόν ωραία γραμμένη, δηλαδή αληθινά γραμμένη, μια ζω' ά που δέν τή γνω-ρίζει καθόλου;

Άς έρθουμε τώρα να δούμε τόν κ. Τανάγρα τού θεάτρου.

Πέρσω τ' ά καλοκαίρι τ' ά εν' άπ' τ' ά θεάτρα παρα-στάθηκε πατριωτικό του έργο. Ο κ. Ξενόπουλος τότε τόν κατηγόρησε, και πολυ' σωστά, πως έγεινε δημοκόπος τ' άς Τέχνης, κ' ή κ. Τανάγρας άπαν-τησε πάνω κάτω έτσι: «Οτι προστύχεψε τήν τέχνη του για να τόν καταλάβη ή λαός κ' άκόμα ότι έχει έργα λεπτογραμμένα και κομψά που θ' ά φχαρι-στήσουνε σίγουρα τήν άριστοκρατία και τόν κ. Ξε-νόπουλο. Δέν ξέρω αν ή κ. Ξενόπουλος φχαριστήθηκε με τ' ά «Πολυ άργά» ή άριστοκρατία όμως δέ μου φαίνεται να πολυφχαριστήθηκε. Μά πρώτα πρώτα δέν καταλαβαίνω τί πά να π' ά κατεβάσω τήν Τέχνη μου στο λαό ή τήν ανεβάσω στην άριστοκρατία. Τέ-τοιο πράμα είν' άδύνατο, δέ γίνεται. Βάλτε έναν εκλεχτό ποιητή να γράψη κάτι χυδαίο. Θ' ά προσπα-θήση, θ' ά πολεμήση με τή φύση του, και στο τέλος θ' ά νικηθ' ά και θ' ά καταντήση να γράψη κάτι εκλεχτό. Καθώς και τ' άνάποδο. Ο χυδαίος πάντα χυδαίος θ' ά μείνη όσο κ' αν προσπαθήση να γείνη λεπτός κ' εκ-λεχτός. Λοιπόν κ' ή κ. Τανάγρας δέν μπορεί να κά-νη τ' ά άδύνατο. Τ' ά καλοκαίρι πήρε εν' άνεγνωσμα και τ' άκανε δράμα. Πάει καλά, μά κ' ή ίδιος τόμο-λόγησε πως ήταν καμωμένο για τ' ά λαό. Μά τώρα που προσπάθησε ν' άνεβάση τήν τέχνη του στην ά-ριστοκρατία κ' άπέτυχε, τί θ' ά μάς π' ά κραγες;

*

λέκος... Τ' ά κομπλιμέντα που έκανε τ' άς Φοφ' άς εϊ-τανε άλλο πράμα, τόσο πολυ' που κάτι είχανε ψιθυ-ρίσει μερικοί.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Άντε και σύ...
ΑΝΝΟΥΛΑ. Σε βεβαιώ, αλλά γιατί ταραζέ-σαι ;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Εκείνη σε όλους κουνεί τήν ού-ρά της, τήν ξέρω εγώ τί τσαπού που είναι...

ΑΝΝΟΥΛΑ. Όχι, καημένη, μην άμαρτάνης, εγώ δέν είδα διόλου να τόν κυνηγήση, εκείνος π' ά-γαινε από πίσω της...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Κι άφτοι οι άντρες, ξεφτελισμένα όντα.

ΑΝΝΟΥΛΑ. Μά γιατί, Κλειούλα μου, νέος ε-κείνος, νέα και κείνη, δέν μπορούνε ν' άγαπηθούνε ;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Με ψέφτικη άταραξία). Μά π' άς μου τα, έχω περιέργεια να μάθω, είναι τόσο διασκε-δαστικά πράγματα...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Δόξα σοι ό Θεός ! Πετ' ά κανείς τ' ά πράματά του από τή βιάση του όπου τύχει κ' ύ-στερα πάνε γύρεβε. (Περπατεί στην κάμαρα, τ' ά μά-τι του πηγαίνει στο καταστραμμένο κέντημα, τ' ά παίρνει). Τ' είν' άφτό;.. Σ' ά δέ γελιέμαι είναι κέν-τημα ξεσκισμένο.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τ' ά βρήκες, δικό μου είναι... Δέν

τ' ά πέτυχα και τ' ά κουζέλιασα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Είναι δυνατό τ' ά δικό σου τ' ά χειρά-κι να μην πιτύχη ένα κέντημα ;

ΑΝΝΟΥΛΑ. Και γ' ά τ' άς τ' ά είπα...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Να που δέν τ' ά πέτυχα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τ' ά Κλειουλάκι μου, τ' ά καλό μου τ' ά πουλάκι, που ό,τι κάνει έχει και μια χαρίτσα, ένα γούστο ιδιαίτερο.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Έσείς δέν είστε καλύτεροι κρι-τάδες από μένα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. (Τήν άγκαλιάζει) Έλα, μικρούλα μου, και μη θυμώνης... ελκ, άηδονάκι μου λαχτα-ριστό, μην κατεβάξης τ' ά πρόσωπό σου και χάνω τή μαγεία τ' ά ματιώ σου...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. (Σεφέβγει από τήν άγκαλιά του) Καλά, καλά.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Είναι τώρα κάμποσος καιρός που νομίζει κανείς πως δέ μ' ά αγαπάς...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μπορεί.

ΜΙΜΙΚΟΣ (Τ' άς κλείνει τ' ά στόμα με τ' ά χέρι). Σ' ά πά, τρελλό μου, που ώρες ώρες έχεις τ' ά κα-πρίτσια σου, που θ' άς όλο να κεντάς.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ναί, να κεντώ.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Μά τί να κάνης, ή άγάπη όλα τ' ά υποφέρει... Μά τί διάβολο, άκόμη άφτος ν' άρτη.

Τὸ «Πολύ ἀργά» του δὲ βρίσκω νάχη κανέν· ἀπ' τὰ ψεγάδια τοῦ ἀνάφερα παραπάνου Δὲν ἔχει, οὔτε κἀν ὕψος ὑπερποικητικὸ, δὲν εἶναι οὔτε ψεύτικο, οὔτε ἀληθινὸ κ' οἱ ἥρωές του δὲν εἶναι κομμένοι στὸ συνειθισμένον καλοῦπι τους. Μὰ εἶναι τόσο ἀθῶο, τόσο καλὸ! Νὰ ἔτσι σὰν ἓνα μικροῦλικο παιδάκι τοῦ δὲν ἔχει ἀκόμα τίποτα σχηματισμένον μέσα του, ποῦ δὲν ἔχει οὔτε ψεγάδια οὔτε χαρίσματα, κ' εἶν' ὅλα του τόσο παρθένα κ' ἀθῶα ποῦ ὅσο κ' ἔν θελήσει κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ προσέξῃ, οὔτε νὰ τὸ μαλώσῃ, οὔτε νὰ τὸ παϊνέσῃ.

*

Ἡ «Σπασμένη στάμνα» εἶναι μία τεχνικώτατη γερμανικὴ κωμωδία μὲ λεπτὸ κ' ἐξυπνώτατο διάλογο, μεταφρασμένη θαυμάσια ἀπ' τὸν κ. Κ. Χατζόπουλο. Ὁ συγγραφεὴς τῆς Ἑρβίκος φὸν Κλιζιὸς ὁ τελευταῖος τῶν κλασικῶν καθὼς ὀνομάστηκε, θεωρεῖται ἓνας ἀπ' τοὺς δυνατώτερους γερμανοὺς ποιητῆς κ' ὁ καλύτερος τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς. Ἄν καὶ πέθανε νεώτατος, 34 μόλις χρόνων (Postdam 1811) ἔγραψε πολλὰ ἔργα, τραγωδίες, δράματα, κωμωδίες, μὲ τὴν πνοὴ τῆς πραγματικῆς ζωῆς παρὰ μὲ τὴν ἐπίδραση τοῦ ρωμαντισμοῦ. Ἄπ' τῆς τραγωδίας του ὁ «πρίγκηπας τοῦ Homburg» κ' ἀπ' τῆς κωμωδίας καὶ τὰ δράματα ἡ «σπασμένη στάμνα» κ' ἡ «Κατερίνα Heilbronn» θεωροῦνται ἀριστουργήματα κ' ἀκόμα ὡς σήμερα βρίσκονται στὰ ρεπερτόρια τοῦ Γερμανικοῦ θεάτρου.

Οἱ ἠθοποιοὶ ὅλοι παίζανε λαμπρὰ. Ὁ Ζάνος καὶ ἡ Φύρστ στὴν πρώτη γραμμῆ. Καλοὶ καὶ ἡ Δίδα Κοτοπούλη, ὁ Σταματάπουλος κ' ὁ Περίδης, καθὼς κ' ὁ Λούης. Τὸ ἔργο ἔρρεσε στὸ κοινὸ κ' ἀξίζει ἀλήθεια πολὺ νὰ παρασταθῇ καὶ πολλοὶ νὰ τὸ δοῦνε.

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ

ΣΤΑΣΟΥ!

Στάσου! Σὲ ἀγνάντεψα!
Στάσου, καὶ σ' εἶδα,
Μοῖρα πεντάμορφη,
Καλοκνρά,
Ὁ ἥλιος ἔχυνε
Φωτοποτάμια
Χρυσᾶ, ἀργυρᾶ

Κ' ἐκυματοῦσανε στὰ ὄρατα μαλλιά σου,
Μὴ φεύγῃς... Στάσου!

Γλυκὸν ἀντίλαλο
Μὲς στὰ ρουμάνια
Τὸ φῶς ποῦ ξάνοιγε!...

Ζωῆς παλμὸς
Ἔβταν οἱ ἀχιτιδές του
Δημιουργίας
Ἀνασασμός!

Τριγύρω μου ἔλατα, κάτου μου χιόνια,
Ζωὴ αἰώνια.

Στάσου! Σ' ἀγρίκησα
Ποῦ τραγουδοῦσες
Μεσονυχιατικά
Μ' ἄγρια χαρά!

Θρηολογούσανε
Κ' οἱ κουνκουβάγιες...
Καὶ τὰ νερά

Ἀφρίζαν, μούγκριζαν, τὰ μαγεμένα,
Σαλαφιασμένα!

Τσακάλια ρυάζονταν,
Ξυπνοῦσε ὁ γκιώνης
Τᾶστρα ἐπεθαίνανε

Τρεμουλιαστιά
Λύκοι ἀλυχτούσανε,
Τ' ἀρνάκια ἐτρέμαν
Μὲς στὴ σπηλιά!

Ὅλα ἀνατριχίαζαν στὸ πέραμά σου...
Νεράϊδα, σιάσου!

Ξαναξημέρωσε
Κ' ἡ Ὁζιὰ ἐβογοῦσε...

Οἱ κάμπιες ἐπιαναν
Μακριὰ γραμμῆ
Πεῦκο γιὰ νᾶβρουνε...
Μὰ ὠϊμέ! περνοῦσες
Σᾶν ἀστραπή!

Ἀντάρα ἐγίνηκες καὶ ἄγριο σιφοῦνι
Στὸ κορφοβοῦνι!

Σπηλιά τοῦ Μαρῖστα,
(Μεγάλο Χοῦνι τῆς Ὁζιᾶς).
27 τοῦ Φλεβάρη 1906.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ*

(Ἀπὸ τὰ τελευταῖα «Παναθήναια»
15 τοῦ Μάρτη, σελίδα 315).

Ὁ κ. Ταγκόπουλος ὁ ὁποῖος, καθὼς μοῦ ἔλεγε προχθὲς μία εὐφροσπίατη κυρία ἀδὲν εἶναι οὔτε τόσο κακὸς ἄνθρωπος οὔτε τόσο κακὸς συγγραφεὴς, ὅσο θέλει νὰ φαίνεται μὲ τὸν Νουμᾶν καὶ μὲ τὰ δράματά του, ἐξέδωκεν ἐσχάτως καὶ δεῦτερον δράμα, τιτλοφορούμενον ὁ «Ἄσωτος».

Εἶναι ἀπαράλλακτον μὲ τὸ πρῶτον καὶ κατὰ τὴν ἰδέαν καὶ κατὰ τὴν μορφήν. Καμμία προσπάθεια ἐν μέρους τοῦ δραματικοῦ πρὸς δραματικώτερον διατύπωσιν τοῦ μύθου του. Τὰ πολυθρύλλητα «Ἐὐκαγγελικὰ» ἔδωσαν, φαίνεται, ἀφορμὴν εἰς σκηναὶς οἰκογενειακάς, ἀρκετὰ ζωηράς, —μέσα εἰς τὴν οἰκογενεῖαν κάποιου Γέρο-Σεβαστοῦ — ἀλλ' αἱ σκηναὶ αὐταί, ποῦ ἤμποροῦσαν νὰ κάμουν τὸ δράμα κάπως δραματικόν, διεξάγονται δυστυχῶς εἰς τὰ παρασκήνια. Εἰς τὴν σκηνὴν μόνον διάλογοι ἀτέλειωτοι, κάποτε ἔξυπνοι, συχνὰ σοβαροὶ, συχνότερα ἀνούσιοι, καὶ πάντοτε ἀναληθεῖς, ἀψύσιοι. Ὁ κ. Ταγκόπουλος διὰ δύο λόγους δὲν μᾶς φαίνεται γεννημένος δραματικός: Πρῶτον διότι δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐπινοήσῃ δράσιν· δεῦτερον διότι δὲν ἤξευρε νὰ γράψῃ φυσικὸν διάλογον. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ μᾶζι ἀποτελοῦν τελείαν ἀδυναμίαν διὰ τὸ ζωντανεῦμα τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ πρὸ παντὸς κάθε ἔργον σκηνηκόν.

Ἄλλ' ἔν ὁ κ. Ταγκόπουλος δὲν μᾶς ἀρέσῃ ὡς

* Σημείωσις τοῦ ὑποφαινομένου. Θὰ εἶτανε ἄδικο μὰ τόσο δυνατὴ καὶ καλοσυνείδητη κριτικὴ νὰ μὴ διαβαστεῖ κὶ ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμᾶ», ἀφοῦ δυστυχῶς τὰ «Παναθήναια» δὲ διαβιβάζονται ἀκόμα ἀπ' ὄλον τὸν κόσμον, ὅπως τοὺς ἀξίζει. Γι' αὐτὸ μὲ καμᾶρι καὶ μὲ περηφάνεια ξανατυπῶναι ἐδῶ τὴν κριτικὴν του. Σ' ὅσα λέει ἡ φίλος μου κ. Γρηγόριος δὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω τίποτα. Τόσο τονε σέβουμι γιὰ κριτικὸν καὶ τόσο θαμπῶνομαι ἀπὸ τὴν κριτικὴν του εἰλικρίνεια, ποῦ καὶ χειρότερα νὰ μούφελνε θὰν τάπαρνα γιὰ τίτλους τιμῆς καὶ γιὰ κλωνάκια δάφνης. Γιὰ νὰ πιστέψῃς πὼς τούτῃ τῇ φορᾷ — μὰ καὶ πάντα δά— τοῦ μιλάω σοβαρὰ, φτάνει νὰν τονε βεβαιώσω πὼς ἡ μούλεγε δὲ εἶμαι γεννημένος δραματικός, δὲ θὰ ἐκνίγραφα δράμα, καὶ τώρα ποῦ μοῦ λέει τὸ ἀντίθετο, θὰ γράψω σωρὸ δράματα. Δύσκολα βλέπει κανεὶς στὴν τόπον μας τὴν Ἀλήθεια, κὶ δταν τύχει νὰν τῇ συναπαντήσῃς πουθενά πρέπει νὰ πέρει μπροσῆμα καὶ νὰ τὴν προσκυνᾷ. Αὐτὸ κίνω κ' ἐγὼ σήμερα μὲ τὴν κριτικὴν τοῦ κ. Γρηγορίου.

Δ. Π. Τ.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ποιὸς εἶναι ἀρτός;
ΜΙΜΙΚΟΣ. Ὁ Ἀλέκος, δὲν σοῦ εἶπα πὼς περμένω τὸν Ἀλέκο;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Κάνει πὼς περπατεῖ καὶ πηγαίνοντας στὸν καθρέφτη, σιάζει τὰ μαλλιά της). Μὰ σοῦ εἶπε πὼς θῆρητῃ δίχως ἄλλο;

ΑΝΝΟΥΛΑ (Βλέπει περιέργω τὴν Κλειούλα. Χαμηλόφωνα). Παράξενο!

ΜΙΜΙΚΟΣ. Βέβαια καὶ θῆρητῃ... καὶ ἡ ὠρα περνᾷ.

ΑΝΝΟΥΛΑ (Χαμηλόφωνα). Τὶ λαμπρὸς ἄθροπος καὶ... μὰ τί νὰ πῆ κανεὶς...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ ταραχῆ). Σταθῆτε, μοῦ φαίνεται πὼς χτυπᾷ ἡ πόρτα, καὶ ἡ πόρτα χτυπᾷ... (Φωνάζει) Λενιῶ, γρήγορα τὴν πόρτα... Κ' εἴμαστε ἐδῶ ἀνω-κάτω. (Κοιτάζει γύρω τὴν κάμαρη).

ΑΝΝΟΥΛΑ (Χαμηλόφωνα). Ξετρελλάθηκα... Δὲν μπορῶ νὰ βλέπω... ὅλα ἐξηγοῦνται τώρα...

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Ἀλέκος καὶ λοιποί.

ΑΛΕΚΟΣ (Μπαίνει, πιάνει τὸ χέρι τῆς Κλειούλας καὶ Ἀνουλλάς). Καλησπέρα σας, κυρία, κα-

λησπέρα σας, δεσποσύνη. (Οἱ δύο γυναῖκες χαιρετοῦνε).

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τὶ γίνηκες, βρε ἀδερφέ.

ΑΝΝΟΥΛΑ (Σκέφτεται). Ἡ μάννα τῆς!...

ΑΛΕΚΟΣ. Πῆγα καὶ πῆρα ἓνα πακέτο τσιγάρα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἐλα, μὴν ἐτοιμάζεσαι νὰ καλοκαθίσῃς... (Παίρνει τὸ πακέτο του) Σοῦ ἀρέσει ἡ ζεστασιά καὶ τὸ χουζοῦρι, μὰ κ' ἡ δουλειὰ δὲν εἶναι ἄσκημη, μάλιστα ὅταν εἶναι δουλειὰ σὰν ἀφτὴ ποῦ θὰ πάμε νὰ κάνουμε... Λοιπόν... πρέπει νὰ φέβγουμε... μὲ μὲς θὰ προφτάσουμε νὰ τσιμπήσουμε κατιτίς... ἡ ὠρα τοῦ συμβουλίου πλησιάζει... (Κοιτάζει τὸ ρολοῖ του). Μία ὠρα ἀκόμη... Μία φορὰ ὅμως ποῦ εἶχες τὴν καλωσύνη νὰ πάρῃς τσιγάρα δῶσέ μου καὶ μένα.

ΑΛΕΚΟΣ (Τοῦ δίνει). Ὅριστε, θες καὶ σπέρτο ;...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἐχομε καὶ μεῖς σπέρτα, κύριε Ἀλέκο... (Ἀνάθει ἓνα σπέρτο καὶ προσφέρει φωτιά καὶ στοὺς δύο, ποῦ ἐφχαριστοῦνε μὲ κούνημα τοῦ κεφαλοῦ). Καὶ τόσο δυνατὸ φῶς βγάζουνε τὰ σπέρτα μας, ποῦ, σὰς βεβαιῶ, μποροῦνε νὰ φέξουνε κὶ ἀφτὰ ἀκόμα τὰ καθ' ὁρθάματα ποῦ κᾶνατε στὸ χορὸ τῶν Κυριῶν.

ΑΛΕΚΟΣ. Ὁ κυρία... μὲ συκοφαντεῖτε.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τὰ σπέρτα μας δὲν ἔχουνε τὸ ἰδίωμα τὰ ἄσπρα νὰ τὰ κάνουνε μάβρα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Σὲ τσάκωσα, κατεργαρέκο, μοῦ τῆκουφτες; Ποιὸς ξέρει, θὰ πῆρες καὶ θῆδωσες πιά ἐξέτ' μέσα, στὴ λουλουδοσπαρμένη σάλα, ποῦ μποροῦσε νὰ πῆ ἓνας ποιητῆς.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ κακία). Καὶ σὰ μάλιστα βόσκουνται κατὶ λουλούδια, ποῦ σκορπίζουνε φῶς, ζαλλίζεται κανεὶς ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς τους καὶ δὲν ξέρει τί κάνει.

ΑΛΕΚΟΣ. Ἡ κυρία Κλειούλα θέλει νὰ μὲ πειράξῃ... ξέρει πὼς οἱ ἀθῶοι πειράζονται ἐφκολα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἀφτὰ ποῦ λίτε σωστὰ καὶ ἄγρια, μὰ δὲν μποροῦμε νὰ μακραίνουμε τὴ συνδιάλεξη... (Στὴν Ἀνουλλά). Ἄν ἔχη τὴν εὐχαρίστηση ἡ κυρία Ἀνουλλά, μπορεῖ ἀπόψε νὰ κᾶνῃ τὴν κυρία συντροφιά... θὰ τὸ θεωρήσω ὑποχρέωση.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Φρόντισα γι' ἀφτό.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἄν δὲν εἶτανε τόσο μεγάλη ἀνάγκη δὲ θὰ πῆγαίνα... θὰ κάναμε ὠραία συντροφιά ἀπόψε... τοῦ κυρίου Ἀλέκου δὲν τοῦ κακοφαίνονται οἱ συντροφίές μας.

ΑΛΕΚΟΣ. Ἐπρεπε νὰ πῆς πὼς πολὺ μ' καλοφαίνονται καὶ μάλιστα μ' ἐνθουσιάζουνε.